

LAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 30/1998 vp

Hallituksen esitys laiksi saatavien perinnästä ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 19 päivänä lokakuuta 1996 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi saatavien perinnästä ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE199/1996 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- kansliapäällikkö Kirsti Rissanen, lainsäädäntöjohtaja Mikko Könkkölä, lainsäädäntöneuvos Marjo Lahelma, lainsäädäntöneuvos Tuula Linna, lainsäädäntöneuvos Anna-Riitta Wallin, ulosottojohtaja Timo Heikkinen ja Ulosotto 2000 -toimikunnan sihteeri Marja Tuokila, oikeusministeriö
- ylikomisario Kimmo Markkula, sisäasiainministeriö
- ylitarkastaja Ulla Karhu, kauppa- ja teollisuusministeriö
- hallitusneuvos Pekka Järvinen, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö
- apulaispäällikkö Kari Rantama, keskusrikospoliisi
- tutkija Katri Joenpalo, Kilpailuvirasto
- tietosuojavaltuutettu Jorma Kuopus

- lakimies Annika Kuttilainen, kuluttaja-asiamiehen toimisto
- apulaisjohtaja Pertti Suortti ja konttoripäällikkö Mervi Tynys, Telehallintokeskus
- varatuomari Kirsi Mononen ja varatuomari Anssi Pihkala, Suomen Kuntaliitto
- hallintojohtaja Yrjö Judström, Helsingin kaupungin liikennelaitos
- varapuheenjohtaja Erkki Luoma-Aho, Avustavat ulosottomiehet ja haastemiehet ry
- asianajaja Jyrki Pekkala, Suomen Asianajajaliitto
- puheenjohtaja Pekka Louekoski ja puheenjohtaja Juhani Toukola, Suomen Kihlakunnanvoudit ry
- pääsihteeri Leena Simonen, Suomen Kuluttajaliitto
- johtaja Erkki Kontkanen, Suomen Pankkiyhdistys
- puheenjohtaja, varatoimitusjohtaja Timo Mäki, Suomen Perimistöimistöjen Liitto ry
- puheenjohtaja Mauno Laaninen, Suomen Ulosottoapulaisten yhdistys ry
- varatuomari Hannu Ijäs, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto ry
- professori Olli Mäenpää..

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki saatavien perinnästä. Lakia sovellettaisiin eräänynneen saatavan perintään riippumatta siitä, min-

kälaista saatavaa perintä koskee tai kuka on velkojana tai velallisena. Laki koskisi sekä velkojan itsensä suorittamaa perintää että velkojan

toimeksiantoon perustuvaa perintätoimintaa. Laki olisi kuitenkin toissijainen; sitä sovellettaisiin vain, jos muualla lainsäädännössä ei toisin säädettä.

Ehdotuksen mukaan perinnässä ei saisi käyttää hyvän perintätavan vastaista tai muutoin velallisen kannalta sopimatonta menettelyä. Perinnässä ei saisi antaa vääriä tai harhaanjohtavia tietoja maksun laiminlyönnin seuraamuksista, aiheuttaa velalliselle tarpeettomia kuluja taikka tarpeetonta haittaa eikä vaarantaa velallisen yksityisyyden suojaa.

Perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittavan olisi kuluttajasaatavaa periessään toimitettava velalliselle kirjallinen maksuvaatimus, jossa olisi mainittava laissa luetellut saatavaa ja sen maksamista koskevat vähimmäistiedot. Kuluttajasaatavasta ei saisi yleensä vaatia maksua tuomioistuimessa ennen maksuvaatimuksen lähettämistä.

Trattojen viranomaisprotestista luovuttaisiin. Kuluttajasaatavan perimiseksi ei saisi käyttää trattaa.

Eräitä suoraan ulosottokelpoisia julkisoikeudellisia saatavia ei esityksen mukaan saisi antaa ulkopuolisten perittäviksi. Lisäksi laissa olisi säännöksiä velallisen maksusuojasta, perintäkuiluista sekä velkojan lukuun perittyjen varojen säilyttämisestä.

Kuluttaja-asiamies valvoisi lain noudattamista kuluttajasaatavien perinnässä. Markkinatuomioistuimien ja eräissä tapauksissa myös kuluttaja-asiamies voisivat kieltää lainvastaisen menettelyn ja asettaa kiellon tehosteeksi uhkasakon.

Esitykseen liittyvät kuluttajansuojalain, rikoslain, markkinatuomioistuimesta annetun lain ja kuluttaja-asiamiehestä annetun lain muutokset ovat ehdotetusta uudesta laista johtuvia tarkistuksia.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian niiden hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Valiokunnan lähtökohdat

Hallituksen esityksen tavoitteena on saada aikaan laintasoinen sääntely, jolla yksityinen perintäala velvoitetaan noudattamaan perintätoiminnassa hyvää perintätapaa. Esitys on valmisteltu puhtaasti yksityisoikeudellisena lainsäädäntöhankkeena.

Valiokunnan käsityksen mukaan valmistelunäkökulma on ollut liian ahdas, kun selkeäsanainen rajaus vapaaehtoisen perinnän ja pakkotäytäntöönpanon eli ulosottoimen välillä on jäänyt hallituksen esityksen ulkopuolelle. Rajaus on hallituksen esityksessä määritelty kiertoteitse siten, että ensiksi lain kerrotaan koskevan kaikkia saatavia, sitten lain ilmoitetaan olevan toissijainen ja lopuksi keskellä lakia on perintätoimeksiantoja koskeva rajoitussäännös.

Rajauksen selkeys olisi ollut perusteltu myös sen vuoksi, että miltei heti hallituksen esityksen

antamisen jälkeen tuli joulukuun alussa 1996 voimaan ulosottolaitoksen organisatorista asemaa koskeva paikallishallintouudistus. Uudistuksen yhteydessä aikaisemmin hajanainen ulosotto-organisaatio yhtenäistettiin ja kaikki ulosottoviranomaiset siirrettiin oikeusministeriön alaisuuteen. Lisäksi keväällä 1996 oli asetettu Ulosotto 2000 -toimikunta, jonka tehtävänä oli laatia periaatemietintö ulosottolaitoksen kehittämistä ja joka rajasi tehtävänsä rahasaamisten perimiseen, ts. juuri samaan kohdealueeseen, johon perintälainsäädäntö kohdistuu.

Riittävän laajan yleiskuvan saamiseksi asiaan vaikuttavista osatekijöistä valiokunta on joutunut ennen asian ratkaisemista pyytämään lisäselvityksiä ja kuulemaan asiaan läheisimmin liittyviä tahoja useampaan kertaan. Saamansa lisäinformaation perusteella valiokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esityk-

seen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Hyvä perintätapa

Hallituksen esityksen tarkoituksena on ehkäistä epäasianmukaisten menettelytapojen käyttäminen saatavien perinnässä. Tämä ehdotetaan toteutettavaksi saatavien perintää koskevan lakiehdotuksen (*perintälain*) 4 §:ään otettavalla yleislausekkeella, jossa kielletään käyttämästä hyvän perintätavan vastaista tai muutoin velallisen kannalta sopimatonta menettelyä.

Lakiehdotuksen perustelut siitä, mitä on pidettävä hyvänä perintätapana, ovat hyvät ja asianmukaiset.

Sen sijaan lakiin ehdotetut keinot, joilla hyvän perintätavan noudattamista valvotaan, eivät valiokunnan mielestä olleet riittäviä. Valiokunta ei ole voinut yhtyä hallituksen käsitykseen siitä, että perintätoimen harjoittaminen voisi olla vapaata elinkeinotoimintaa. Kantansa perusteina valiokunta viittaa muiden Pohjoismaiden vastaaviin lainsäädäntöihin, jotka perustuvat perintätoimen luvanvaraisuuteen, sekä valiokunnan saamaan yleisöpalautteeseen perimistöimistön menettelytavoista.

Valiokunta ilmoitti helmikuussa 1998 oikeusministeriölle pitävänsä hallituksen esityksen hyväksymisen edellytyksenä perimistöiminnan luvanvaraisuutta. Samalla valiokunta pyysi oikeusministeriötä ryhtymään toimenpiteisiin hallituksen esityksen täydentämiseksi siten, että luvanvaraisuus toteutetaan.

Tämän johdosta valmisteltiin uusi, erillinen hallituksen esitys. Sen perusteella talousvaliokunnan annettua asiasta mietinnön, hyväksyttiin joulukuussa 1998 laki perintätoiminnan luvanvaraisuudesta (TaVM 34/1998 vp — HE 178/1998 vp). Lakia ei vielä ole vahvistettu, koska sen voimaantulo on tarkoituksenmukaisuussyistä sidottu perintälainsäädännön voimaantuloon.

Kun valiokunnan ensisijainen edellytys ehdotetun lainsäädännön hyväksymiselle on täytetty, valiokunta on jatkanut asian käsittelyä. Käsitteilyä jatkettaessa on valvontakeinojen osalta vielä

keskusteltu perintäkulujen enimmäismääristä ja vakuusvaatimuksen tarpeellisuudesta.

Perintäkulujen enimmäismäärien rajoittaminen. Perintälakiehdotusta valmisteltaessa oli esillä myös se, tulisiko perintäkulujen enimmäismääristä säätää esimerkiksi asetuksella, kuten Ruotsissa ja Norjassa on tehty. Hallituksen esityksessä päädyttiin ehdottamaan vain yhtä enimmäismäärää: suoraan ulosottokelpoisten saatavien perintäkulujen enimmäismäärä on 70 markkaa perintäkerralta. Määrä vastaa sitä ulosottomaksua, joka näiden saatavien ulosottoperinnässä tulee käytännössä yleisimmin velallisen maksettavaksi.

Valiokunta pitää hallituksen esityksen lähtökohtaa periaatteessa oikeana. Perintäkulujen kohtuullisuus arvioidaan tapauksittain, jolloin mm. todella tehty työ ja tosiasiaa syntyneet kustannukset voidaan ottaa asianmukaisesti huomioon, eikä yleinen kulutaso ole kohtuullisuusarvioinnissa keskeinen peruste. Kun kuluttajavelallisilla on mahdollisuus saattaa kulujen kohtuullisuus kuluttajavalituslautakunnan arvioitavaksi, kuluttajilla on käytössään yksinkertainen ja tehokkaaksi osoittautunut oikeussuojakeino kohtuuttomuuksien oikaisemiseksi. Silti näillä keinoilla ei kuitenkaan välttämättä voida hallita yleistä kustannustasoa.

Valiokunta katsoo, ettei perintäkuluista tässä vaiheessa ole syytä säätää yksityiskohtaisemmin. Perintäkulujen määriä on kuitenkin seurattava ja, jos käy ilmi, ettei perintälakiehdotuksen 10 § riitä turvaamaan perintäkulujen kohtuullisuutta yleisesti, on ryhdyttävä toimenpiteisiin sääntelyn tarkistamiseksi. Valiokunta *ehdottaa* tätä koskevan *lausuman* hyväksymistä (*Valiokunnan lausumaehdotus*).

Vakuusvaatimus. Eräät valiokunnan kuulemat asiantuntijat ovat esittäneet, että perimistöimiston harjoittajalla pitäisi olla velvollisuus asettaa vakuus niin, että toimeksiantajalle mahdollisesti koituvat taloudelliset menetykset voidaan korvata.

Perimistöiminnan luvanvaraisuutta koskevaan lakiin ei otettu vakuusvaatimusta, koska

yleensä perimistoimistojen sopimuskumppaneina on yrityksiä, viranomaisia tai laitoksia, eikä lainsäätäjät yleisesti puutu yritysten välisiin oikeussuhteisiin asettamalla pakottavia vakuusvaatimuksia. Vakuusvaatimus saattaa myös nostaa kustannustasoa ja vääristää perimistoimistojen kilpailuedellytyksiä.

Perintälaissa puolestaan on säännökset siitä, että perimistoimiston on pidettävä toimeksiantajan lukuun velalliselta perimänsä varat eri tileillä. Tällöin perimistoimistojen joutuessa konkurssiin nämä rahat kuuluvat konkurssipesään ja toimeksiantajalla on vain konkurssissa valttava saatava perimistoimistolta. Jos säännöstä rikotaan, rikkomisen on rangaistavaa. Lisäksi perimistoimiston johdossa toimivat joutuvat henkilökohtaisesti korvausvelvollisiksi.

Mikään ei kuitenkaan estä sitä, että perintätoimeksiannon antaja vaatii ennen asiakassuhteen aloittamista tai myöhemminkin perimistoimistolta vakuuden, jos se haluaa turvata asemansa perimistoimiston mahdollisten väärinkäytösten varalta. Perintätoimeksiannon antaja voi muillakin keinoilla, kuten esimerkiksi tilitysten seurannalla, vähentää sopimussuhteesta johtuvaa riskiä.

Vapaaehtoisen perinnän ja ulosottotoimen välinen tehtävien rajaus

Perintälain ulkopuolelle jäävät saatavat. Vapaaehtoisen perinnän ja ulosottotoimen välinen tehtävärajaus määräytyy perintälakiehdotuksen 1 ja 9 §:n mukaan. Niiden mukaan, koska laki on toissijainen,

— lain ulkopuolelle jäävät *erityislaeissa säädetyssä järjestyksessä perittäviksi määrätty maksut*; tällaisia ovat esimerkiksi verot, vakuutetun sairausvakuutusmaksut, työnantajan sosiaaliturvamaksut, tullit, sakot ja rikesakot, rahamääräiset menettämisseuraamukset sekä elatusapusaatavat,

— perintätoimiston perittäviksi ei saa antaa (1) *suoraan ulosottokelpoisia valtion saatavia* eikä (2) *lainvastaisen menettelyn vuoksi määrättyjä julkisoikeudellisia maksuseuraamuksia*.

— *Valtion saatavia* ovat mm. tuomioistuinten suoritteista perittävät käsit-

telymaksut ja valtion maksuperustelaissa tarkoitetut maksut, kuten patentista, ajokortista, passista, henkilökortista, liikenneluvasta, ajoneuvon rekisteröinnistä ja lainhuudosta suoritettavat maksut. — Sen sijaan valtion liikelaitosten ja itsenäisten laitosten saatavat eivät ole pykälässä tarkoitettuja valtion saatavia.

— *Lainvastaisesta menettelystä määrättyjä julkisoikeudellisia maksuseuraamuksia* ovat pysäköintivirhemaksut ja joukkoliikenteen tarkastusmaksut.

Perintälain piiriin kuuluvat saatavat. Lain piiriin kuuluvat saatavat voidaan ryhmitellä kahden osaan:

1) sopimukseen, sitoumukseen tai muuhun yksityisoikeudelliseen velvoitteeseen perustuvat saatavat, kuten esimerkiksi pankkilainat, muut luotot, kauppahintasaatavat, maksut palveluista ja työsuorituksista, vakuutusmaksut, takausvastuut ja vahingonkorvausvastuut, sekä

2) kuntien ja muiden yhteisöjen julkisoikeudelliset saatavat, esimerkiksi maksut sairaanhoidosta, päivähoidosta ja oikeusavusta, maksut kunnallisten viranomaisten suoritteista esimerkiksi luvista, rekisteröinnistä, tarkastuksista, valvonnoista jne. sekä kunnalle maksettava koiravero.

Suoraan ulosottokelpoiset julkisoikeudelliset saatavat. Lakiehdotuksen 9 §:ään liittyvä peruskysymys on, voidaanko suoraan ulosottokelpoisia julkisoikeudellisia saatavia ylipäättään antaa ulkopuolisten perittäviksi. Lainsäädäntöön sisältyy yli sata sellaista säädöstä, joiden nojalla erilaisia saatavia voidaan periä ulosottoteitse ilman tuomiota tai päätöstä.

Nykyinen tilanne on oikeudellisesti epäselvä; perittäväksi siirtämistä ei ole nimenomaisesti kielletty tai sallittu. Ehdotetun 9 §:n keskeinen tavoite on oikeustilan selventäminen. Säännöksen sisällössä on

— toisaalta otettu huomioon se, että velkojilla olisi kohtuulliset mahdollisuudet järjestää saataviensa perintä tarkoituksenmukaiseksi katsomallaan tavalla. On tarpeetonta ja perustee-

tonta estää käyttämästä perimistoimistoja yksityisoikeudellisten ja niihin rinnastettavien saatavien perinnässä,

— toisaalta katsottu, että julkisoikeudellisten valtion saatavien sekä rangaistusluonteisten maksujen perintä kuuluu kaikissa vaiheissaan julkisyhteisön tehtäviin ja vastuulle.

Valiokunnan saamista asiantuntijalausunnoissa pykälän rajanvetoa on pidetty epäjohtonmukaisena. Kuntien saataviin, jotka voidaan siirtää perittäviksi, kuuluu samankaltaisia maksuja viranomaisuuksista, joita valtion viranomainen ei saa antaa perittäväksi. Toimeksiantokiellon piirissä on esimerkiksi valtiolle tuleva televisiomaksu (entinen televisiolutumaksu), joka on maksu saadusta palvelusta.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan 9 §:n sisältöön ovat vaikuttaneet seuraavat näkökohdat:

— Rajanvedon peruslähtökohta on ollut saatavan luonne ja nimenomaan se, perustuuko saatava julkisen vallan käyttämiseen vai ei. Suoraan ulosottokelpoisista kuntien saatavista valtaosa on palvelumaksuja, joiden peruste on luonteeltaan yksityisoikeudellinen. Suoraan ulosottokelpoiset valtion saatavat ovat sen sijaan lähes aina julkisoikeudellisia. Pykälään on otettu pääsääntö mukainen rajanveto, vaikka se joidenkin yksittäisten maksujen osalta johtaa epäyhtenäisyyteen valtion ja kunnan saatavien kesken. Tähän ratkaisuun on päädytty, koska säännös näin kirjoitettuna on yksinkertainen ja selkeä. Hienosyisempi jako johtaisi — saatavalajien huomattavan suuren lukumäärän takia — monimutkaiseen ja tulkinnanvaraisempaan sääntelyyn.

— Rajoituksella on käytännön merkitystä erityisesti pysäköintivirhemaksujen, joukkoliikenteen tarkastusmaksujen ja televisiomaksujen osalta. Näiden saatavien markkamäärät ovat pieniä, mutta asiamäärät ovat huomattavia.

— Rajoituksen perusteena ovat ennen kaikkea oikeuspoliittiset syyt. Yleisenä periaatteena on pidetty, että kaiken, mikä liittyy julkisoikeudellisiin saataviin, tulee tapahtua julkisyhteisön piirissä (maksun määrääminen, perintä, ulosotto). Lakiehdotuksessa tämä periaate on ehdoton

valtion saatavien osalta, koska ei ole pidetty asianmukaisena, että valtio keskeisenä julkisoikeudellisena oikeushenkilönä käyttäisi perinnässä yksityisiä perintätoimistoja.

— Muiden julkisyhteisöjen osalta vastaavaa yleistä kieltoa ei esityksessä ole. Tällöin on ajateltu erityisesti kuntien asemaa. Etenkään pienissä kunnissa ei välttämättä ole saatavilla perintään perehtynyttä henkilöstöä, ja on tarkoituksenmukaista, että kunnat voivat käyttää apunaan perintäyrityksiä. Kuntien saatavat perustuvat sitä paitsi yleensä palvelutyyppeihin suoritteisiin, jolloin saatavilla ei ole voimakkaan julkisoikeudellista leimaa.

— Sanktiotyypiset saatavat (esim. pysäköintivirhemaksu) perustuvat sitä vastoin selvästi julkisen vallan käyttämiseen ja niissä on yhtymäkohtia varsinaisiin rikosoikeudellisiin maksuseuraamuksiin (esim. rikesakko). Siksi on näidenkin osalta pidetty asianmukaisena, että julkisyhteisöt kaikissa tapauksissa huolehtisivat myös perintätoimista. Tässä on ajateltu myös maksuvelvollisia, jotka saattavat kokea yksityisen perinnän kielteisenä.

Lakivaliokunta on pitkän harkinnan jälkeen ja siitä huolimatta, että perintälakiehdotuksen 9 §:ään kohdistettu arvostelu ei ole oikeudellisesti merkityksetöntä, päättänyt pitämään hallituksen esittämää rajausta sopivana aloituksena yksityiselle luvanvaraiselle perintätoiminnalle.

Ulosottolaitoksen asema

Maassa tarvitaan tehokas ja toimiva ulosottolaitos. Viime aikoina sitä on kehitetty erikoisperinnän ja pakkotäytäntöönpanon suuntaan. Ulosottolaitos ei kuitenkaan voi toimia pelkästään erikoisperinnän varassa. Asianmukaisen organisaation ja toiminnan ylläpitäminen vaatii myös massaperintää, jotta työssä tarvittava rutiini ei häviä.

Ulosottolaitoksen toimeksiannot ovat vähentyneet viime vuodesta alkaen huomattavasti. Syinä tähän pidetään paitsi 1990-luvun alun laman päättymisestä myös sitä, että kunnat ovat siirtyneet perimistoimistojen asiakkaiksi korkeaksi ja epäoikeudenmukaiseksi koetun este-

maksun takia ja myös paikoin ilmenneen palveluhallittomuuden takia.

Lakivaliokunta esitti vuonna 1994 käsitellessään hallituksen esitystä laiksi ulosottomaksuista epäilyn, että estemaksulla on haitallisia vaikutuksia. Sen vuoksi valiokunta totesi, ettei ulosottomaksua saa määritellä pelkästään toimenpiteestä aiheutuneiden keskimääräisten kustannusten perusteella, koska silloin maksulla olisi haitallisia vaikutuksia. Valiokunta piti hallituksen esityksessä ehdotettua 90 markan maksua kohtuuttoman suurena ja esitti maksun suuruudeksi 60 markkaa (LaVM 18/1994 vp — HE 191/1994 vp).

Estemaksu säädettiin asiakohtaiseksi ja 60 markan suuruiseksi. Nyt estemaksu on osoittautunut vielä suuremmaksi ongelmaksi kuin tuolloin arveltiin. Perimistoimistot käyttävät velalliselta perittävää velalliskohtaista taksaa eivätkä peri velkojalta estemaksua. Sen seurauksena pieniä massa-asiakaita on yhä enenevässä määrin siirretty perimistoimistojen perittäviksi.

Valiokunta katsoo, että ulosottolaitoksen pitää olla kilpailukykyinen perimistoimistojen kanssa. Sen vuoksi estemaksun määrää ja kohdistumista pitää muuttaa. Estemaksu on joko poistettava kokonaan tai ainakin on luovuttava asiakohtaisuudesta:

— pitää olla mahdollista antaa suurasiak-
kaille hakijakohtainen massa-alennus,

— maksun pitää olla velalliskohtainen (esim. jos on samalla kertaa saman velallisen 20 pysäköintivirhemaksua perittävänä, ei tarvitse maksaa 20 estemaksua kuten nykyisin, vaan yksi estemaksu riittää,) ja

— maksua ei peritä, jos periminen estyy saatavan viimesijaisuuden takia (ei saa periä, koska perittävänä on paremmalla etuoikeudella olevia saatavia).

Valiokunta ehdottaa estemaksusäännösten muuttamista koskevan *lausuman* hyväksymistä (*Valiokunnan lausumaehdotus*).

Perintälaki ei koske ulosottoa. Siten hyvälle perintätavalle asetetut vaatimukset eivät koske ulosottomiehiä ja avustavia ulosottomiehiä, jotka toimivat virkavastuulla. Valiokunta katsoo kuitenkin, että virkavastuuseen sisältyy

mm. juuri samat hyvän perintätavan periaatteet kuin laissa on yksityiselle perinnälle asetettu.

Seuranta

Valiokunta pitää tärkeänä, että lain toimivuutta seurataan ja selvitetään, aiheutuuko 9§:stä rajanveto-ongelmia ja vaikuttaako se julkisyhteisöjen mahdollisuuteen järjestää perintätoimensa tarkoituksenmukaisesti. Jos epäkohtia ilmenee, on välittömästi ryhdyttävä niiden korjaamiseen.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki saatavien perinnästä

1 §. Soveltamisala. Pykälän 3 momentin mukaan laki ei koske täytäntöönpanoviranomaisen toimintaa. Valiokunta ehdottaa, että momentissa käytetään täytäntöönpanoviranomaisesta puhuttaessa sanaa "ulosottoviranomainen".

4 §. Hyvä perintätapa. Pykälän 2 momentissa luetellaan sellaisia menettelytapoja, jotka ovat tyypillisesti hyvän perintätavan vastaisia.

Valiokunta ehdottaa pykälän 2 momentin täydentämistä niin, että myös kulujen kohtuullisuus selkeästi sisältyy hyvälle perintätavalle asetettaviin vaatimuksiin. Tästä seuraa, että lain 13 §:n mukaiset pakkokeinot ovat käytettävissä, jos esimerkiksi joku perimistoimisto veloittaa yleisesti kohtuuttomina pidettäviä perintäkuluja.

5 §. Maksuvaatimus kuluttajasaatavan perinnässä. Pykälä sisältää säännökset perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittavan tiedonantovelvollisuudesta kuluttajasaatavien perinnässä. Perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittavan on pykälän 1 momentin mukaan annettava tai lähetettävä velalliselle kirjallinen maksuvaatimus, jossa on mainittava ainakin säännöksessä luetellut tiedot. Momentin 6 kohdan mukaan yksi tällainen tieto on, että velalliselle on ilmoitettava, että hän voi, katsoessaan saatavan määrältään tai perusteeltaan aiheettomaksi, esittää tätä koskevat huomautuksensa määrääjässä.

Valiokunta ehdottaa 6 kohdan täydentämistä niin, että velalliselle on ilmoitettava suoraan

ulosottokelpoisen saatavan perinnässä käytettävissä olevista oikeuskeinoista sekä mahdollisuudesta hakea maksulykkäystä. Tällaisia oikeuskeinoja ovat esimerkiksi velallisen oikeus hakea oikaisua tai muutosta, oikeus tehdä perustevalitus sekä pyytää näihin toimenpiteisiin liittyvää täytäntöönpanon kieltomääräystä.

Edelleen valiokunta ehdottaa luettelon täydentämistä uudella 7 kohdalla, jonka mukaan maksuvaatimuksessa on lisäksi ilmoitettava, kenelle huomautukset on esitettävä, ja jos kysymyksessä on julkisyhteisön saatava, myös sen julkisyhteisön perintää hoitavan yksikön tai henkilön yhteystiedot, jolle velallinen voi tehdä saatavaa ja perintää koskevat huomautuksensa.

9 §. Perintätoimeksiantoja koskevat rajoitukset. Pykälässä rajoitetaan eräiden suoraan ulosottokelpoisten julkisoikeudellisten saatavien antamista ulkopuolisten perittäväksi.

Valiokunta on, kuten edeltä ilmenee, päättänyt pykälään kohdistetusta arvostelusta huolimatta ehdottamaan pykälän hyväksymistä hallituksen esityksen mukaisena. Pykälään on kuitenkin tehtävä edellä 5 §:ään tehdystä muutoksesta johtuva lakitekniinen tarkistus.

12 §. Valvonta. Pykälän mukaan kuluttaja-asiamies valvoo lain säännösten noudattamista silloin, kun perintä koskee kuluttajasaatavaa. Pykälässä on viittaus kuluttaja-asiamiehestä annetussa laissa oleviin säännöksiin.

Kuluttaja-asiamiehestä annettu laki on kumottu uudella vuoden 1999 alussa voimaan tulleella lailla Kuluttajavirastosta (1056/1998). Tämän vuoksi pykälän toinen virke on poistettava. Sitä vastaava viittaus uuteen lakiin ei ole tarpeen, koska kuluttaja-asiamiehen tehtäviä ja toimivaltaa ei siinä ole samalla tavoin kuin aikaisemmassa laissa kytketty markkinoinnin ja sopimusehtojen sääntelyn noudattamisen valvontaan.

14 §. Kiellon määrääminen. Pykälässä on tarkemmat säännökset markkinatuomioistuimen ja kuluttaja-asiamiehen antamien kieltojen määräämisestä.

Pykälään on tehty uudesta Kuluttajavirastoa koskevasta laista johtuvat lakitekniset muutokset.

16 §. Velkojan oikeus salassa pidettävien tietojen antamiseen (Uusi). Valiokunnan saamista asiantuntijalausunnoissa on kiinnitetty huomiota siihen, että perinnässä tarvittavat tiedot saattavat olla salassa pidettäväksi säädettyjä, mutta tästä huolimatta esityksessä ei ole riittävästi käsitelty tietosuojaan liittyviä kysymyksiä.

Asiaa on näiden huomautusten johdosta selvitetty. Tällöin on todettu, että kysymys siitä, minkälaisia tietoja perinnässä tarvittavat tiedot ovat oikeudelliselta luonteeltaan, on epäselvä. Tulokinnanvaraisuuden poistamiseksi valiokunta ehdottaa, että asiaa koskeva nimenomainen säännös lisätään lakiin uudeksi 16 §:ksi.

2. Laki kuluttajansuojalain muuttamisesta

Lakiehdotukseen sisältyy muun muassa ehdotus lain 10 luvun muuttamisesta. Kuluttajansuojalakiin on lisätty uusi luku lailla 1162/1997, minkä vuoksi puheena olevan 10 luvun numero on muutettu 11:ksi.

Lisäksi johtolauseessa oleva vastaava tieto ja säädösviittaukset on korjattu ja samalla johtolause on tarkistettu nykyisin käytetyn kirjoitustavan mukaiseksi.

4. Laki markkinatuomioistuimesta annetun lain muuttamisesta

Lakiehdotuksen 1 ja 6 §:ssä on viittaus kuluttaja-asiamiehestä annettuun lakiin. Valiokunta on korjannut sanotut viittaukset ja johtolauseeseen vastaavat kohdat viittauksiksi Kuluttajavirastosta annettuun lakiin. Samalla valiokunta on muuttanut myös tämän lakiehdotuksen johtolauseeseen nykyisen kirjoitustavan mukaiseksi.

5. Laki kuluttaja-asiamiehestä annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Koska lakiehdotuksen pohjalaki on kumottu edellä mainitulla lailla Kuluttajavirastosta, lakiehdotus on tarpeettomaksi käyneenä hylättävä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että 3. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana,

että 5. lakiehdotus hylätään,

että 1., 2. ja 4. lakiehdotus hyväksytään muutettuina seuraavasti (Valiokunnan muutosehdotukset) ja

että hyväksytään kaksi lausumaa (Valiokunnan lausumaehdotukset) .

Valiokunnan muutosehdotukset**1.****Laki****saatavien perinnästä**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Tämä laki ei koske *ulosottoviranomaisen* toimintaa.

2 ja 3 §

(Kuten HE)

4 §

Hyvä perintätapa

(1 mom. kuten HE)

Perinnässä ei saa:

1) antaa vääriä tai harhaanjohtavia tietoja maksun laiminlyönnin seuraamuksista;

2) aiheuttaa velalliselle *kohtuuttomia tai tarpeettomia* kuluja *taikka* tarpeetonta haittaa; eikä

3) vaarantaa velallisen yksityisyyden suojaa.

5 §

Maksuvaatimus kuluttajasaatavan perinnässä

Perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittavan on periessään kuluttajasaatavaa annettava

tai lähetettävä velalliselle kirjallinen maksuvaatimus, jossa on mainittava ainakin:

1) velkojan nimi ja osoite;

2) saatavan peruste;

3) eriteltyinä saatavan pääoma, korko, viivästyskorko ja perintäkulut;

4) vaadittu kokonaissumma;

5) kenelle, miten ja milloin saatava on maksettava; (*poist.*)

6) velallisen mahdollisuus esittää huomautuksia saatavan määrästä ja perusteesta sekä (*poist.*) missä ajassa huomautukset on esitettävä; *jos perittävänä on saatava, joka voidaan periä ulosottoimin ilman tuomiota tai päätöstä siten kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoimin annetussa laissa (367/1961) säädetään, maksuvaatimuksessa on ilmoitettava velalliselle sellaisen saatavan perinnässä käytettävissä olevat oikeuskeinot sekä mahdollisuus hakea maksulykkäystä; ja*

7) kenelle huomautukset on esitettävä; *jos perittävänä on julkisyhteisön saatava, maksuvaatimuksessa on ilmoitettava myös sen julkisyhteisön perintää hoitavan yksikön tai henkilön yhteystiedot, jolle velallinen voi tehdä saatavaa ja perintää koskevat huomautuksensa (Uusi).*

(2 mom. kuten HE)

6—8 §

(Kuten HE)

9 §

Perintätoimeksiantoja koskevat rajoitukset

Toimeksisaajan perittäväksi ei saa antaa sellaisia valtion saatavia tai lainvastaisen menettelyn vuoksi määrättyjä julkisoikeudellisia maksuseuraamuksia, jotka voidaan periä ulosottoihin ilman tuomiota tai päätöstä siten kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoihin annetussa laissa (*poist.*) säädetään.

10 ja 11 §
(Kuten HE)

12 §

Valvonta

Tämän lain säännösten noudattamista valvoo kuluttaja-asiamies silloin, kun perintä koskee kuluttajasaatavaa. (*Poist.*)

13 §
(Kuten HE)

14 §

Kiellon määrääminen

(1 mom. kuten HE)

Markkinatuomioistuimesta ja asian käsittelystä siinä on edellä säädetyn lisäksi voimassa, mitä markkinatuomioistuimesta annetussa laissa (41/1978) säädetään.

Kuluttaja-asiamies voi määrätä 13 §:n 1 momentissa tarkoitetun kiellon tai antaa kiellon väliaikaisena noudattaen (*poist.*) , mitä *Kuluttajavirastosta* annetussa laissa (1056/1998) säädetään *kuluttaja-asiamiehen antamasta kiellosta*.

15 §
(Kuten HE)

16 § (*Uusi*)***Velkojan oikeus salassa pidettävien tietojen antamiseen***

Sen estämättä, mitä laissa säädetään tietojen salassapidosta, velkojalla on oikeus antaa perintätoimeksiannon hoitamista varten välttämättömät tiedot. Toimeksiannon hoitamista varten saatujen henkilötietojen suojasta on voimassa, mitä siitä yleisesti säädetään.

17 (16) ja 18 (17) §
(Kuten HE)

2.

Laki**kuluttajansuojalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 20 päivänä tammikuuta 1978 annetun kuluttajansuojalain (38/1978) 7 luvun 18 §, sellaisena kuin se on (*poist.*) laissa (385/1986) , sekä
muutetaan 11 luvun 2 §, sellaisena kuin se on (*poist.*) laissa 1162/1997 , seuraavasti:

11 luku

Rangaistussäännökset

2 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

4.

Laki

markkinatuomioistuimesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan markkinatuomioistuimesta 20 päivänä tammikuuta 1978 annetun lain (41/1978) 1 § ja 6 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 1 § (*poist.*) laissa 417/1996 ja 6 §:n 1 momentti (*poist.*) laissa 1062/1978, sekä
lisätään lakiin uusi 6 h § seuraavasti:

1 §

Markkinatuomioistuin käsittelee ja ratkaisee erikoistuomioistuimena sille seuraavien lakien mukaan kuuluvat asiat:

- 1) kuluttajansuojalaki (38/1978) ;
- 2) laki *Kuluttajavirastosta* (1056/1998) ;
- 3) arvopaperimarkkinalaki (495/1989);
- 4) laki luottolaitostoinnasta (1607/1993) ;
- 5) laki elinkeinonharjoittajien välisten sopimusehtojen sääntelystä (1062/1993) ;
- 6) osuuskuntalaki (247/1954)
- 7) laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa (1061/1978) ;
- 8) laki toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi (693/1976) ;
- 9) alkoholilaki (1143/1994) ; sekä
- 10) laki saatavien perinnästä (/).

6 §

Kuluttajansuojalain, *Kuluttajavirastosta* annetun lain tai saatavien perinnästä annetun lain 13 §:n 1 momentin nojalla käsiteltävä asia tulee markkinatuomioistuimessa vireille kuluttaja-asiamiehen hakemuksella. Jos kuluttaja-asiamies kieltäytyy saattamasta markkinointitoimen, sopimusehdon tai perintämenettelyn kieltämisestä koskevaa asiaa markkinatuomioistuimen käsiteltäväksi, sen on oikeutettu tekemään palkansaajien tai kuluttajien etujen valvomiseksi toimiva rekisteröity yhdistys.

6 h §

(Kuten HE)

Voimaantulo
(Kuten HE)

Valiokunnan lausumaehdotukset

1. *Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että ulosottolaitoksella ja perimistöimistöillä on tasapuoliset kil-*

pailumahdollisuudet. Tätä varten estemaksusäännöksiä on tarkistettava ja maksuja alennettava ennen uuden perintälainsäädännön voimaantuloa.

2. *Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa perintätoimistojen velotuskäytäntöä ja tarvittaessa ryhtyy toimenpiteisiin taulukkomaksujen aikaansaamiseksi.*

Helsingissä 12 päivänä helmikuuta 1999

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Henrik Lax /r
vpj. Matti Vähänäkki /sd
jäsen. Sulo Aittoniemi /kesk
Juhani Alaranta /kesk
Janina Andersson /vihr
Toimi Kankaanniemi /skl (osittain)
Juha Karpio /kok
Anne Knaapi /kok

Pekka Kuosmanen /kok
Annika Lapintie /vas
Kari Myllyniemi /kesk
Reino Ojala /sd
Markku Pohjola /sd
Pekka Saarnio /vas
Säde Tahvanainen /sd
Jukka Tarkka /nuors.